

DE CE DĂM ȘPAGĂ

Episodul 1 | Pacientul

Ce avem noi aici? Ce avem noi aici? Ce avem noi aici?

Ia să vedem ce scrie aici. Veniți! Veniți, martorii! Doamna asistentă, veniți și dumneavoastră, ia vedeți ce scrie.

Da, da, 308, ia uitați ce scrie MITĂ pe ei. Ia uitați!

Cît primiți de obicei recunoștință așa?

Cine-s doctorii ăștia pe care i-a prins poliția c-au luat bani de la pacienți?

De ce dăm șpagă. Un podcast Inclusiv. O investigație care nu se uită în buzunare după bani negri, ci în mințile celor care dau și iau.

Deci care-i treaba cu doctorii ăștia pe care i-a prins poliția c-au luat bani de la pacienți?

Nici nu contează cine sunt ei, contează cum am ajuns să intrăm într-un spital știind că va trebui să avem bani la noi ca să ne facem bine.

Sunt Luiza Vasiliu. Sunt jurnalist de zece ani, și jumătate dintre ei i-am petrecut și cu nasu-n sistemul medical din România, pentru că, în 2016, am publicat investigația despre „dumnezeul copiilor”, chirurgul Gheorghe Burnei. Atunci i-am numărat și șpagile.

Eu sunt Victor Ilie, în general fac investigații. În ultimii ani am scris despre tot felul de infractori, cu gulere albe sau glugă. O parte dintre povești s-au concentrat pe Sănătate, boli inventate, traficanți de medicamente sau combinațiile industriei farma. Toate, despre bani.

Ăsta e primul material pe care-l facem împreună.

De asta, după ani în care am scris despre grozăviile sistemului medical, ne-am gândit să tragem aer în piept și să ne uităm altfel la șpagă. De ce intrăm cu plicul în cabinetul doctorului? De ce îl ia doctorul? E un obicei „românesc”? E corupție? E recunoștință? E groază?

După ce le-am numărat banii, am făcut un pas în spate să putem vedea dincolo de tranzacții, de cine-i ăla care a primit sau celălalt care a dat. Trebuie să vorbim și despre ei, dar e important să ne dăm seama ce ne-a băgat în asta.

Așa că am plecat pe teren fără să căutăm vinovați.

Noi căutăm cauzele, ca să putem găsi soluțiile.

La asta, însă, ajungem în episodul 3.

Începem de la firul ierbii, de la celula de bază a sistemului public de sănătate: pacientul. Cum se plimbă banii între neputința noastră și știința medicilor? Pentru primul episod din podcast, am vorbit despre fricile bolnavilor și cumpăna doctorilor. Apoi ne-am întors în timp ca să aflăm de unde a pornit totul, unde s-a rupt comunicarea și de unde a început haosul.

În episodul doi vă arătăm că nu doar pacienții îi plătesc pe doctori, ci și industria farmaceutică. Cel mai mare producător de medicamente din Europa, Hoffmann La Roche, are birouri și în România. O scurgere de informații de-acolo ne-a adus mii de mailuri interne. Le-am citit ca pe o istorie contemporană a țării noastre și am găsit conturi bancare, biblioteci de lucrări științifice plătite, dar nepublicate, șefi ai Sănătății românești, cash, strategii de vânzări. Nici spre ei nu vom arăta cu degetul, nici spre doctori, dar încercăm să înțelegem de ce uneori viața e mai ieftină decât pastilele.

Apropo, de prețul unei vieți, cât mai valorează ea când e pe ultima sută de metri?

De ce dăm șpagă? Un podcast Inclusiv. Dacă vrei să asculți toate episoadele, [abonează-te la newsletter](#) și-ți spunem mai multe. Și dacă ți se pare important jurnalismul pe care-l facem, investește în noi, pe www.inclusiv.ro.

Soțul Mariei a avut cancer. A murit la începutul lui 2019, într-unul dintre cele mai mari spitale bucureștene.

Cât a stat cu el, să-i facă viața mai ușoară, a trebuit să le dea bani tuturor. Brancardieri, asistente, doctori. Ne-a povestit la o terasă, aproape de spital. Acum, în doliu, își amintește că dintre zecile de plăți, una a supărat-o peste măsură.

Maria: M-am dus să-l caut în privat, doar că mai așteptau niște oameni la ușă, am intrat înaintea altora. El m-a oprit să-mi spună: nu pot să vorbesc acum. Eu am zis: nu vreau să discutăm, vreau să vă las asta.

I-a fost rușine să se ducă cu banii la vedere, i se părea brutal.

Maria: Și era o punguță cu o sticlă de vin, plicul înăuntru. El s-a uitat, a zis mersi și eu am fugit, văzându-mi eu de treabă, el de treabă

Deocamdată, nimic nou. Ni s-a întâmplat tuturor, când am pierdut nopți prin spitale pentru bolile noastre sau ale celor dragi.

Maria: Asta fiind după o internare, în timpul unei internări nu știu, de aproape 2 săptămâni în spital, în care noi aveam oricum pregătită ideea de a-i da un vinuț, un plic. Pentru că nu a fost prima internare, nu a fost prima intervenție, am mai avut internări, am mai avut intervenții, am dat.

Lîngă sticla de vin de o sută de lei de la Mega Image, în plic, erau 8 bancnote de câte 50 de euro.

Maria: Frustrant este, însă, că această ultimă internare și înainte de a da eu acești 400 de euro, la final, acești bănuți, medicul mi-a dat de înțeles că lucrurile nu sînt ok și că probabil nu vom mai pleca pe 2 picioare din spital.

Oncologul a vorbit cu bolnavul și cu soția lui. Le-a spus mai întîi că el va muri, iar mai tîrziu, la vizita medicală, le-a mai spus ceva.

Maria: La un moment dat, am simțit că ni s-a sugerat.

- Cum a arătat sugeratul ăsta?

- Păi sugeratul ăsta a fost un fel de aproape (tăiat: nu știu ce mare nume, poate îl știți mai bine -- a spus în timpul unei vizite -- a spus) că: lumea e un mecanism sau se învîrte cu bani, ceva de genul ăsta.

Problema Mariei, însă, nu era valoarea banilor din plic pentru că șpaga era inclusă oricum în bugetul de spitalizare al familiei. L-au strâns cu greu, de la prieteni. Pe lîngă banii pentru medicamentele pe care statul e incapabil să le asigure, a pus deoparte și bani de șpăgi. De cînd s-a îmbolnăvit soțul ei au avut nevoie de acest oncolog de mai multe ori și mereu i-au dat bani, un vin bun. Relația medic-pacient a fost hrănită constant de plicuri. Au început de la 200 de euro, iar ultima oară, cu 53 de ore înainte de moarte, doctorul a luat și ultimii 400 de euro.

Maria: Pentru că pînă atunci a fost o relație de genul, așa am simțit-o eu, de genul: tu m-ai ajutat, eu am simțit nevoia să îți mulțumesc sau am simțit nevoia să mă asigur că mă vei ajuta și data viitoare, că sîntem ok, că ne-am reglat cumva la orice nivel, dar în ultima fază, cînd știi că omul ăla nu mai are mult și spui asta, de fapt, n-a spus-o, dar ne-a făcut să simțim asta, ne-a dat de înțeles, ba din contră a venit și a pus mîna pe mine ca și cînd.

- Ai fi vrut să refuze?

- Da, la faza asta da.

Să recapitulăm. Soțul Mariei avea cancer și urma să moară. Doctorul le-a spus-o, de la el știau, de fapt. Dar mai apoi, în timpul vizitei medicale, le-a transmis discret printr-un citat despre cum banii învîrt lumea că nu ar refuza un ultim plic.

Maria: Adică banii ăia oricum erau gândiți, oricum voiam să-i dăm.. Și chiar dacă plecam din spital, nu știu, fiecare pe două picioare și ajungeam acasă și se întâmpla după și nu în spital, tot simt că nu trebuia să-i ia în condițiile în care știa situația.

Ne întorcem mai tîrziu la Maria, dar până atunci, cît de întins este acest fenomen al șpăgilor din spitale? Nu prea există studii pentru că vorbim despre o piață subterană, un act intim despre care știu doar cel care dă și cel care ia. Singura estimare a volumului de bani care se plimbă de la bolnav la personalul medical vine de la Banca Mondială. În 2010, instituția a calculat aproape 300 de milioane de euro în șpăgi într-un singur an.

Dar nici măcar această estimare nu ne arată dimensiunea fenomenului, asta se vede în altă parte. La spitalul Floreasca din Capitală, chiar la buticul de la intrare, printre cornuri cu ciocolată și sucuri acidulate, vînd plicuri.

Bună ziua! Aveți plicuri?

Da, avem.

Chiar au două feluri de plicuri, din alea lungi și din alea pătrate. În spitalul ăsta își primesc pacienții nu mai puțin de doi foști miniștri ai Sănătății din România, care ar fi putut rezolva problema asta. Vadul e mare aici, peste 150 de mii de pacienți pe an vin la Floreasca, iar o parte se opresc și la butic.

Scenă Floreasca

Ce încape în aceste plicuri, de fapt?

Cum islandezii, lîngă cercul polar, au zeci de cuvinte pentru zăpada pe care o văd zilnic, noi am găsit cel puțin 30 de cuvinte pentru șpagă.

Mîzdă, rușfet, bacșiș, plocon, ciubuc, cadou, ciupeală, dijmă, peșcheș, vamă, unsoare, dar, filodormă, procent, bir, haraci, plic, atenție, blat, drept, injecție, manga, mînjeală, pincă, șperț, uium, zeciuială, partea, mită.

Șpagă vine din mahalaua orașelor din vechiul regat. A intrat în vorbirea curentă în timpul Primului Război Mondial, când s-au amestecat săracii cu bogații. Apare prima oară în literatură în 1926, în romanul Întunecare, de Cezar Petrescu.

Astăzi Google ne dă aproape un milion de pagini cu acest cuvânt.

Cristina îi zice omenie.

Cristina: Ție ți se pare la sfârșit că e chiar ca o chestie de mulțumire, de fapt, și ție ți se pare, ție pacient - te dilești! Pe bune.

Cristina e o tipă veselă, cu rezerve uriașe de energie. Are 50 ani, un soț și doi copii. Anul trecut a stat prin spitale și cu tatăl, și cu mama ei. Povestim despre asta la terasa restaurantului din București pe care îl administrează.

Cristina: Trebuia să o pansăm pe mama, după o operație mai puțin reușită de apendicită.

Cristina: Nu știm din ce cauză, ei i s-au desfăcut suturile, deci trebuia pansată în fiecare zi.

S-a întâmplat în 2018, la Floreasca, de unde am cumpărat noi plicurile, când Cristina a simțit că trebuie să fie recunoscătoare.

Cristina: Ne-a chemat la ora 7 dimineață. Ne-a băgat primii, atunci - erau mulți oameni la rând - am considerat că trebuie să-l omenim pe om.

Cristina: După care pansamentul a continuat în fiecare zi și domnul doctor părea că așteaptă omeneala noastră în fiecare zi.

Și a durat aproape două luni. Noroc că pe final, mergeau la pansat o dată la două zile și au ieșit mai ieftin.

Cristina: Am vorbit la un moment dat cu soră-mea să reducem omeneala, că nu era bine, prea ieftin... Dar sora mea a zis: mie îmi este frică la cum l-am văzut eu pe domnul doctor. Mai ales că-i mai tăia câte-o sutură din aceea, spunându-ne că în actul medical așa trebuie noi la un moment dat nemaifiind siguri dacă așa trebuie să mai taie câte-o sutură sau prelungim pentru omeneală. Deci era o nebuloasă. Absolut.

Fiecare omenie a purtat chipul lui Caragiale de pe bancnota de 100 de lei. Prima sută i-au dat-o drept mulțumire că le-a chemat în cabinet înaintea pacienților care stăteau la coadă. Nu știau, însă, că trebuie să se întoarcă timp de două luni, zi de zi, la pansat. După-aia, le-a fost jenă, spune Cristina, să scadă valoarea omeniei. Iar doctorul n-a avut nimic de obiectat.

Cristina: El ar fi putut să-mi spună din prima, *Nu, vă rog, nu-mi dați nimic că e treaba mea s-o pansez, că noi am ratat cumva operația sau că...* El n-a spus niciodată: nu mai îmi dați, doamnă, vă rog, că m-ați omenit destul.

Și nici nu le-a spus de ce mama trebuie pansată în fiecare zi, după o operație de apendicită. Ce-ar fi putut face medicul ca să nu se mai simtă obligată să dea o sută de lei pe zi?

Cristina: Să-mi explice mai bine actul medical în sine și de ce i s-a întâmplat mamei mele asta, și cam cât durează, adică să fie mai spre noi. Or, astea erau niște schimburi de vorbe: Hai că merge bine, n-o să mori din apendicită, o să faci AVC că ești grasă. HA HA HA, îi spunea lui' mama. Și... sperăm să se închidă, nu știm...

Dacă facem un calcul, doar de pe urma mamei Cristinei, medicul a adunat omenie de peste o mie de euro. Bine, bine, o să ziceți. Dar de ce i-a dat?

Cristina:

- Probabil că una dintre ideile e că facem asta pentru că...
- De frică.
- De frică...
- De frică pur și simplu.
- Ar putea medicii să facă ceva pentru ca frica asta să nu mai existe?
- Da, poate că ar trebui să aibă altă abordare a pacienților, ceva mai umană și mai... să nu țipe toată lumea la tine...

Cristina vorbește de un sentiment de frică pe care îl simțim cu toții când intrăm într-un spital din România. De-aici, un lanț de reacții...

Viorel Rotilă: Acest sentiment al șpăgii, că nu poți intra în spital că nu-ți face nimic dacă tu nu ai bani, îngreunează accesul la servicii medicale.

El este Viorel Rotilă, un sindicalist gălățean, manager al Federației „Solidaritatea Sanitară”. E profesor de sociologie și filosofie la Universitatea Dunărea de Jos și e preocupat, între altele, de conștiință și migrația medicilor.

Ne-am întâlnit cu el la Hotelul Marriott din Capitală, unde venise la o conferință, care avea pe ordinea de zi și subiecte despre corupție. În pauza de prânz, am băut o cafea pe tema șpăgilor pe care are niscaiva meditație, ne-a spus, și observă ce efecte mai are această frică.

Viorel Rotilă: Iar cel care nu are bani, la el este problema, da? Eu fac excluziune socială, deși declar că am, asigur sănătate pentru toți, gratuită pentru toți cetățenii, însă, în același timp am

un model de excluziune implicită pe care nu pot să-l investighez. Da? Și la urmă fac ca Liiceanu, oamenii fără dinți... Da? Eee... s-ar putea ca oamenii ăia fără dinți să fie efectul acestui tip de sistem. Noi i-am lăsat fără dinți prin acest mecanism. Lipsă de încredere, sentimentul că are nevoie foarte mulți bani ca să treacă în sistem, că nu este *friendly* sistemul, nu creează senzația că de orice nivel intelectual ai fi te-a luat și acces egal șamd.

Pacienții vor simți mereu nevoia să dea bani, dacă nu vor avea încredere în doctori și spitale. Iar între ei pornește o cursă.

Viorel Rotilă: Nimeni nu dorește să se întrebe de ce dau pacienții pentru că sună de-a dreptul dureros, da? Ei, imaginați-vă situația în care pacienții, în mare măsură, ajung să dea pentru a trece înaintea colegului din patul învecinat. Este vorba despre o plată informală pentru acces prioritar la niște servicii comune. Chiar dacă ea este iluzorie, intenția lui asta este. Și asta întreține sistemul, lasă că mă tratează mai bine. Îmi dă ceva altfel șamd.

Pe holurile spitalelor românești are loc în fiecare zi o întrecere pentru servicii decente. Anual, 3 milioane de pacienți se înscriu în acest maraton pe viață și pe moarte.

Cristina: La 16 oameni în salon, unde 3 sînt niște amărîți de pe stradă, care n-au nici un ban, îl spală pe al tău mai des. Și tu știi că nu e corect, să-l spele pe al tău și pe celălalt nu. Dar cum să faci? Că aici vorbim numai de emoțional, pînă la urmă.

- Dispare rațiunea...

- Dispare rațiunea complet și zici: vă rog să-l spălați pe al meu că, uitați!, a făcut caca. Și cum să stea așa. Adică nu ai cum. Și ea îți spune, la rîndul ei: păi, noi sîntem 2 la 16 paturi. (...) Și venim dup-o tură de noapte. Vă rog frumos. Că și tu, nu judeci corect. Ar trebui să spui, bine, spălați-l cînd îi vine rîndul. Dar nu poți. Adică eu n-am putut. Poate puteți voi că sînteți mai tineri, dar nu-ți vine.

Ascultați „De ce dăm șpagă”, un podcast Inclusiv. Inclusiv e cea mai nouă inițiativă din jurnalismul independent de la noi, unde trei jurnaliști și o mână de activiști construiesc cea mai mare redacție din România. Episodul ăsta l-am făcut din banii noștri. Dacă vrei să asculți și să citești mai multe despre problemele care ne afectează pe toți, despre context și soluții, investește în munca noastră. Intră pe www.inclusiv.ro, citește mai multe despre ce vrem să facem și dă-ne bani. Fără jurnalism bine făcut, vezi și auzi prea puțin. Suntem ochii și urechile tale.

Ok, ne întoarcem la cele două aparținătoare mai încolo, dar pînă atunci: de ce a dat Maria, de fapt, acea ultimă șpagă? Doctorul de ce i-a mai sugerat că vrea bani cu 53 de ore înainte ca pacientul lui să moară? Tânărul medic care a schimbat vreme de două luni pansamentul după apendicită, de ce nu a refuzat nici măcar o dată omenia Cristinei? Vrem să înțelegem mai bine asta.

De fapt, nici nu ne interesează de ce a luat acei 400 de euro oncologul nostru sau celălalt medic sutele de lei de la Cristina. Vrem să aflăm cum ajunge un alt doctor, orice doctor, în situația de a accepta bani.

Florin Chirculescu: Adică când nu era nici privat, când erau salariile mici, bun, nu era ceva cu care să fii foarte împăcat, dar o făceai și asta nu... să nu începem cu ipocrizii, că nu mureai de foame, nu o făceai ca să nu mori de foame, o făceai să ajungi la standardul pe care tu știai că trebuie să îl aibă un medic, da?

L-ați auzit pe Florin Chirculescu, un chirurg care fumează ca turcul și un super-scriitor. În cabinetul lui albastru cu toate geamurile deschise are un palmier pe moarte și o machetă a unui vapor pe care a fost medic în tinerețe.

Când am ajuns acolo, nu era coadă, dar am așteptat câteva minute să iasă un pacient pe care urma să îl opereze zilele următoare.

Cum a ieșit omul, am intrat noi și am întrebat dacă a încercat să îi și dea ceva.

Florin Chirculescu:

- Adică, de pildă el a încercat să vă dea bani?

- Pacientul ăsta? Cum să nu. Sigur.

- La ce credeți că se gândea?

- Ei se gândesc, de regulă, dacă nu vrea să ia bani de la mine, înseamnă că voi muri. Asta este discuția. Voi muri. Sau îmi va fi mai rău.

Chirculescu e șeful secției de chirurgie toracică de la Spitalul Universitar din Capitală, operează tot felul de boli care apar în pieptul nostru, la inimă, la plămâni.

Cum e medic de peste 30 de ani, a avut răgaz să observe fenomenul plicurilor

Florin Chirculescu: Vă dați seama, înainte de 89, ca și acum, era un lucru, hai să zicem, de notorietate. Exista, însă, hai să-i spunem așa, o etică a șpăgii. Niciodată înainte, dacă este copil nu iei nimic, dacă știi că nu va fi bine, nu iei nimic indiferent cât ar insista, după operație trebuie să mai refuzi o dată, dacă lucrurile merg rău, dă-i banii înapoi.

Deci, încă o dată. Dacă pacientul moare, cum s-a întâmplat cu soțul Mariei?

Florin Chirculescu: Dacă nu a ieșit bine, dacă tu nu ai o perspectivă pentru cazul cu pricina, îi spui și nu iei nimic orice ar fi.

Această etică a plicului s-a dizolvat în sărăcia tranziției. Medicii au muncit ani de zile în spitale fără să fie plătiți pentru gărzi sau ore suplimentare. Și încă o fac. Au crescut salariile, e drept, dar nopțile lungi și dese petrecute la spital nu apar pe fluturașul de salariu.

Florin Chirculescu: Cine a stat peste program? Cineva care a primit un plic. Aceștia care au stat peste program cu plicurile au fost anesteziști, chirurghi, medici interniști, medici de laborator mai puțin. Dar ăștia toți care interacționau cu pacientul, care erau susceptibili la mită, cum am fost și eu, am stat peste program pînă noaptea târziu, uneori chiar și la 2 noaptea, și-acum se pleacă la 2 noaptea din spital. Pentru că cineva ți-a plătit acest supra program. Asta a fost situația.

Un lucru e cert: creșterea salariilor scade ritmul plicurilor. La fiecare mărire, medicii au primit mai puțin sau au refuzat mai mult. O spun și analizele Eurostat, și datele Ministerului Sănătății, și sindicalişti.

Dar dacă ne uităm mai adînc în istorie putem găsi și rădăcinile acestui fenomen. Prima Constituție a României nu garanta dreptul la sănătate, fiecare se descurca cum putea.

Florin Chirculescu: Înainte de 1947 lucrurile stăteau așa, medicii cîștigau bine, nu toți, dar marii practicieni trăiau din banii scoși din buzunar. Cineva venea la doctor, trebuia să-i dea niște bani pentru manopera cutare.

Apoi a venit comunismul și pentru prima oară sănătatea era decontată de stat pentru tot poporul. Medicii au fost trecuți pe salarii modeste, ca toată lumea. Dar oamenii au continuat să vină cu bani la doctor și mai departe știți povestea... Acum, la 30 de ani de la căderea comunismului, găsești plicuri de vânzare și la buticul din curtea spitalului.

Dar aceste plicuri trebuie plasate în discuția mai largă despre corupție.

Cercetătoarea Silvia Marton studiază istoria corupției, laturile ei sociale și culturale. I-am făcut o vizită în biroul ei de la Facultatea de Științe Politice ca să aflăm ce e corupția și ce mai punem în plicurile cumpărate de la Floreasca, pe lîngă bani.

Silvia Marton: Felul in care noi intelegem coruptia astazi, in 2018, e cu totul altul fata de felul in care era inteleasa coruptia acum 100 de ani.

Faceți un exercițiu. Întrebați-vă prietenii care e diferența dintre „mită” și „atenție” și o să vedeți că nici astăzi nu sîntem siguri ce e corupție și ce nu.

Pentru asta avem legile. Ca să fie clar.

Silvia Marton: Dar aceasta tendinta din ultimii 20-30 de ani de a juridiza coruptia este utila din punct de vedere pragmatic. Da, dar nu epuizează fenomenul, asta vreau sa spun.

La noi, șpaga e juridizată. Avem o lege care spune că pacientul îi poate „oferi” doctorului bani. Aceeași lege spune că doctorul n-are voie să ia de la pacient nimic altceva, pe lângă salariul deja plătit de același pacient.

De cealaltă parte, Codul penal spune că funcționarii publici, adică cei plătiți de contribuabili, pot face închisoare dacă primesc bani. O cu totul altă lege spune că doar medicul șef de secție e funcționar public în serviciul oamenilor.

Pffff, ați înțeles ceva? Stați liniștiți, nici ei. Ani de zile s-au încurcat în legile astea judecătorii și procurorii noștri.

Abia în 2015 Înalta Curte de Casație și Justiție a tranșat problema.

<https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/iccj-decide-daca-medicii-sunt-functionari-publici-si-cand-iau-mita-masura-guvernului-contestata-de-curtea-constitucionala.html>

http://stiri.tvr.ro/medicii-pot-fi-condamnati-pentru-luare-de-mita--iccj--cei-angajati-la-stat-sunt-functionari-publici_53495.html#view

Gheorghe Borcean, cel mai înalt reprezentant al breslei, șeful Colegiului Medicilor din România, a protestat într-un interviu pentru Mediafax, zicând că șpaga-i o tradiție românească.

Cercetătoarea Marton îl contrazice și spune că, de fapt, nu sîntem noi mai speciali decît alții. Corupția apare acolo unde e haos, și este o relație între oameni. Nici măcar nu există o definiție pentru asta. E ca o durere care sperăm să dispară.

Silvia Marton: Așteptarea ca fenomenele foarte diverse pe care le numim coruptie, la un moment dat vor dispărea, vor fi eradicate. Asa cum fac chirurgii, taie tesutul bolnav si atunci organismul va ramine curat.

- Necorupt.

-Necorupt. In sensul cel mai vechi al termenului coruptie care inseamna murdarire, contaminare biologica, medicala. Metafora medicala este foarte raspindita si o folosim uneori fara sa ne dam seama.

Societatea încearcă continuu să corecteze comportamente dăunătoare, iar corupția e unul dintre ele.

Silvia Marton: De aceea corupția are o dimensiune socială foarte puternică și probitatea - deci ceea ce se face sau nu se face, ceea ce se acceptă și nu se acceptă, în sensul acesta. Într-o societate, într-o comunitate, ceea ce se știe că se poate face, ceea ce se știe că nu se poate face. Există niște limite, orice societate își pune niște limite.

Vă aduceți aminte de ultimul plic pe care l-a dat Maria, cu 53 de ore înainte ca soțul ei să moară. Noi, societatea, am stabilit de-a lungul anilor că nu se face să-l primești.

În ce lege încap nuanța asta?

De asta a și spus Maria că nu conta valoarea banilor din plic, șpaga era deja prevăzută în planul de cheltuieli aduse de boală. Ce-a contat a fost relația cu doctorul.

Legile încearcă să înfunde plicurile, în loc să regleze relațiile dintre oameni.

Silvia Marton: De fapt, nu valoarea în sine e atât de importantă, cât relația... o relație de inegalitate, evident. Cel care da vrea să dea de obicei, dar de ce, ca să recunoască în celălalt, cel caruia îi ofera, o pozitie, o putere, un prestigiu. Pe vremuri, cu mulți ani în urmă, secole, și poate uneori până în zilele noastre medicul era asociat cu un vrăjitor, adică această ... figura vrăjitorului în sens antropologic e foarte bogată, vrăjitorul poate să facă ceea ce alții nu pot. Oamenii normali nu pot să facă.

Chirculescu explică de unde vine acest mit al vrăjitorului și care-i sursa fricii pacienților.

Florin Chirculescu: Fiți atent, între medic și pacient e o relație *by default* de dominat, dominant. Da? Toată lumea știe asta, și medicul o știe, că el e dominantul, ceilalți știu că sînt dominați.

Și, din cauză că sînt inferiori, pacienții sunt nevoiți să regleze relația asta cu bani. Ca să pricepem mai bine, doctorul ne pune să ne imaginăm medicina ca pe-un troc.

Florin Chirculescu: Nu e frumos, dar asta e realitatea, în paștili mă-sii. E ca un business. Omul în orice business are nevoie de încredere. Noi doi facem o afacere, la un moment dat vă creditez sau mă creditați. Trebuie să am încredere în dumneavoastră.

Această întrecere pentru servicii decente îi face pe unii să întindă coarda. S-a întâmplat la Spitalul Universitar, ne-a povestit Chirculescu.

Florin Chirculescu: Un caz faimos care s-a petrecut aici, în care s-a dus la doctor acasă cu cheile mașinii. Îl salvați, cheile rămîn ale dumneavoastră. A fost salvat. Vreau să spun că e o

relație biunivocă. Da? Și atunci, dacă cutare a primit niște chei și o mașină, e normal că a crescut standardul.

De cealaltă parte e doctorul Gheorghe Burnei, un ortoped judecat pentru 21 de fapte de corupție, cercetat pentru omor și vătămare corporală, după ce a făcut experimente neautorizate pe copii.

Aici vorbește despre o mamă, care aștepta la ușa cabinetului, cu trei luni înainte să fie arestat.

Gheorghe Burnei: Mai e o țigancă aici care crede că dacă-mi dă o sută de lei cine știe ce rezolvă...

Procurorii nici nu l-ar fi lăsat liber pentru că „a profitat de starea de nevoie în care se aflau pacienții săi”, iar șpăgile lui creau „o stare de pericol pentru ordinea publică.”

Într-o lume în care standardul este sus și spitalele ne discriminează în funcție de cât plătim, soluția e în comunicare și organizare.

Florin Chirculescu: El vine aici pentru că are o problemă. El, normal, dorește să scape de acea problemă. Tu nu totdeauna i-o poți rezolva. Și atunci trebuie să ai o discuție cinstită cu el ca să îi arăți care-i orizontul lui de așteptare. Ce orizont de așteptare avem apropo de cazul dvs? Țsta, ăsta, ăsta și ăsta.

Banii din plic reglează o problemă de organizare și comunicare, fie că vorbim despre doctori, fie că vorbim despre asistente și brancardieri.

După un an petrecut prin spitale, asta își amintesc și Maria, și Cristina.

Cristina: Ajungi sus, te duci într-un spital, tu zici dați-mi și mie niște cearșafuri noi, vă rog, că ți le dă pe alea rupte... Cum să... dacă găsiți și-o pernă în plus, că-l doare ceafa... Dacă el ar fi un spital civilizată și ție nu ți-ar trebui nici pernă, nici nimic. Brancardierii, iar, sînt niște oameni de... ăia sînt pe toate etajele, cum să-i spui: Bebe, ia-l pe-al meu, te rog. Lu ăla îi dai de drag că fuge cu toate brancardele alea peste tot. Îl vezi că nu stă. Și-i spui: ia, mă, bea o cafea, cînd ai o pauză. Te rog.

Cristina: Am întîlnit și asistente, repet, unele care și-au făcut treaba jos pălăria și mi se pare că dincolo de a-și face treaba și vorbește cu tine, comunică și-ți mai dă un zîmbet, îți dă un good vibe, nu te face să simți că ești ultimul om pe un pat de spital, dar mai sînt și alea care vin, îți scot branula și înfig acul în salteaua de la pat, niște tanchiste, nu știu...

Unii ar spune că problema e dezumanizarea, felul în care personalul medical ajunge să se uite la pacient. Alții ar spune că legile sînt problema, ministrul, parlamentul. Doctorii își cer drepturile, salarii și respect. Oamenii și-au pierdut încrederea și vin cu frică la doctor. Sau nu mai vin deloc.

Dar asta-i doar jumătate din problemă, iar pînă la soluții mai avem un episod.

Unde și doctorii sînt vulnerabili, nu doar pacienții. Toți suntem afaceri într-o mare piață. Toți sîntem numere și cifre, fără nume sau rude, buzunare cu bani. Rotițe într-o uriașă mașină de vînzări, industria farmaceutică.

Doctorii nu iau numai de la noi, dar tot pe noi ne afectează.

Ați ascultat „De ce dăm șpagă”, un podcast Inclusiv. Episodul ăsta l-am făcut din banii noștri. Dacă vrei să asculți și să citești mai multe despre problemele care ne preocupă pe toți, despre context și soluții, investește în munca noastră. Intră pe www.inclusiv.ro, află ce vrem să facem și dă-ne bani. Fără jurnalism bine făcut, vezi și auzi prea puțin. Suntem ochii și urechile tale.

La episodul ăsta au lucrat:

Luiza Vasiliu și Victor Ilie, reporteri

Cosmin Postolache, magie și muzică

Mircea Drăgoi, doctor de culori

Mulțumiri

Andra Matzal, ureche limpede

Diana Meseșan, feedback de nădejde

Electric Brother, profesor de sunet

Diana Pop, zâna organizării

***Erată: La Spitalul Floreasca muncesc doar doi foști miniștri ai Sănătății, nu trei cum apare în podcast, dintr-o eroare de documentare.**

Voi ați dat vreodată șpagă la doctor? Dacă nu ați dat, vă amintiți să fi dat părinții voștri pentru voi, când erați mici?

Cum a ajuns plicul în toate cotloanele sistemului de Sănătate și în toate familiile? Care-s efectele lui? Putem să facem astfel încât copiii noștri să nu mai aibă aceleași amintiri?

Am pornit de la întrebările astea și am decis să facem un documentar audio despre șpagă: ce e în mintea celui care dă și a celui care ia. Am vorbit și cu pacienți, și cu doctori, și cu cercetători, fără să căutăm vinovați.

De astăzi, poți asculta primul episod „De ce dăm șpagă” pe www.inclusiv.ro. În curând, și pe platformele de podcasturi.

Episodul ăsta l-am făcut din banii noștri, în timpul liber. Dacă vrei să așculți și să citești mai multe despre problemele care ne preocupă pe toți, despre context și soluții, investește în munca noastră. Fără jurnalism bine făcut, vezi și auzi prea puțin. Suntem ochii și urechile tale.

Mai ai 10 zile să devii membru fondator Inclusiv și să ne ajuți să facem cea mai mare redacție din România:

<https://inclusiv.ro/membership.html>